

Resultatet av remiss om övergripande begrepp inom området vård och omsorg

Begreppen i detta dokument är resultatet från terminologiarbete i ett projekt om övergripande begrepp inom området vård och omsorg. Begreppen har förankrats genom dels en internremiss på Socialstyrelsen, dels en bred nationell remiss. Remissynpunkter på termer, definitioner och anmärkningar har lett till ändringar av de förslag som skickats ut. Den nationella remissen avslutades den 14 januari 2016.

Innehåll

Resultatet av remiss om övergripande begrepp inom området vård och omsorg	1
Bakgrund	1
Resultatet	2
Sammanställning av synpunkter	2
Nya och reviderade termposter, publicerade våren 2016	4
Strukna termposter, våren 2016	7
Reviderade termposter såsom de såg ut före revidering	8

Bakgrund

Socialstyrelsen ansvarar för samordning av terminologin inom fackområdet vård och omsorg, som innefattar hälso- och sjukvård och socialtjänst. I det här terminologiprojektet har en arbetsgrupp definierat och valt termer för begrepp på en övergripande nivå inom vård och omsorg. Ett av målen är att där det är möjligt ensa språkbruket mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

Arbetsgruppen har bestått av interna jurister och sakkunniga från Socialstyrelsen med bred kompetens inom hälso- och sjukvård respektive socialtjänst samt terminologer från Terminologacentrum TNC och Socialstyrelsen. Två externa sakkunniga har ingått i gruppen, varav en landstingsrepresentant och en från Sveriges Kommuner och Landsting.

Resultatet

Terminologiarbetet resulterade i fem nya termposter och åtta revideringar av befintliga termposter. Dessa tretton termposter skickades ut på remiss till 151 remissinstanser. Av dessa har 87 besvarat remissen.

De slutgiltiga termposterna publiceras i Socialstyrelsens termbank våren 2016, se s. 4–7. På s. 7 finns de fem termposter som har strukits i termbanken som en konsekvens av de ändringar som genomförs i samband med nypublicerade och revidera termposter.

Sammanställning av synpunkter

En majoritet av remissinstanserna (runt 95 %) har tillstyrkt projektets förslag. Tabell 1 nedan visar hur remissvaren har fördelats i svarsmallen. Arbetsgruppen har gått igenom alla synpunkter och kommentarer och särskilt övervägt de synpunkter som var gemensamma för flera remissinstanser. Synpunkterna har föranlett ett fåtal ändringar i de termposter som remitterades. Generellt har arbetsgruppen dock varit försiktig med ändringar med tanke på att en stor majoritet genomgående har tillstyrkt de termposter som remitterats. Se tabell 2 nedan för information begrepp för begrepp.

Tabell 1. Svar från remissinstanserna, enligt svarsmallen

Term, ny publicering	Ja, tillstyrker.	Nej, avstyrker.
aktualisering	93 %	7 %
individuellt inriktad insats	97,7 %	2,3 %
LSS-insats	96,5 %	3,5 %
insats enligt LVU	96,5 %	3,5 %
insats enligt LVM	96,5 %	3,5 %
Term, revidering	Ja, tillstyrker.	Nej, avstyrker.
hälsa	94,3 %	5,7 %
ohälsa	88,5 %	11,5 %
hälsoproblem	90,8 %	9,2 %
hälsotillstånd	94,3 %	5,7 %
insats, åtgärd	94,2 %	5,8 %
bistånd	96,5 %	3,5 %
ekonomiskt bistånd	97,6 %	2,4 %
försörjningsstöd	96,5 %	3,5 %

Tabell 2. Motiveringar till ändringar i de slutgiltiga termposterna

<p>aktualisering Definitionen uppfattades av några som svår att ta till sig. Arbetsgruppen gjorde inga ändringar i definitionen, eftersom gruppen ansåg att definitionen beskrev och tydliggjorde det bakomliggande begreppet på ett bra sätt. Arbetsgruppen tydliggjorde begreppet på några punkter i anmärkningen.</p>
<p>individuellt inriktad insats Några remissinstanser menade att insatser inte borde kunna ges med tvång. Arbetsgruppen menade att begreppet behövs i en övergripande användning från socialtjänstens perspektiv. Då står det för alla typer av individuellt inriktade insatser. Arbetsgruppen tydliggjorde begreppet på några punkter i anmärkningen.</p>
<p>LSS-insats Remissinstanserna var i stort sett nöjda. Arbetsgruppen lade till några exempel på LSS-insatser i anmärkningen.</p>
<p>insats enligt LVU Arbetsgruppen kunde konstatera att ”insats enligt LVU” inte är en etablerad term och beslöt sig därför för att stryka termposten. I termposten ”individuellt inriktad insats” lägger arbetsgruppen dock in följande kommentar: ”Individuellt inriktade insatser omfattar ... insatser som ges med tvång med stöd av LVU eller LVM.”</p>
<p>insats enligt LVM Arbetsgruppen kunde konstatera att ”insats enligt LVM” inte är en etablerad term och beslöt sig därför för att stryka termposten. I termposten ”individuellt inriktad insats” lägger arbetsgruppen dock in följande kommentar: ”Individuellt inriktade insatser omfattar ... insatser som ges med tvång med stöd av LVU eller LVM.”</p>
<p>hälsa Remissinstanserna var i stort sett nöjda. Arbetsgruppen gjorde ändringar i anmärkningen, främst språkliga, och konkretiserade och exemplifierade begreppet på några punkter.</p>
<p>ohälsa Några remissinstanser ville ha kvar den definition som termposten har i termbanken. Arbetsgruppen hörsammade detta. Arbetsgruppen tydliggjorde begreppet på några punkter i anmärkningen.</p>
<p>hälsoproblem Några remissinstanser ville ha en definition men arbetsgruppen menar att en förklaring till varför det inte finns en definition stod att läsa i anmärkningen. Arbetsgruppen tydliggjorde att begreppet är oprecist genom att göra vissa ändringar i anmärkningen.</p>

<p>hälsotillstånd Några remissinstanser ville ha en definition men arbetsgruppen menar att en förklaring till varför det inte finns en definition stod att läsa i anmärkningen. Arbetsgruppen tydliggjorde att begreppet är oprecist genom att göra vissa ändringar i anmärkningen. I anmärkningen ströks två stycken som behandlade olika perspektiv på hälsotillstånd, såsom det kan uppfattas av patienten eller av hälso- och sjukvårdspersonalen. Några remissinstanser påpekade att detta resonemang inte hörde hemma i anmärkningen till hälsotillstånd utan behandlade andra begrepp.</p>
<p>insats, åtgärd Remissinstanserna var i stort sett nöjda. Arbetsgruppen gjorde några språkliga ändringar i anmärkningen.</p>
<p>bistånd, insats enligt SoL Remissinstanserna var i stort sett nöjda. Arbetsgruppen tydliggjorde begreppet på några punkter i anmärkningen.</p>
<p>ekonomiskt bistånd Remissinstanserna var i stort sett nöjda. Arbetsgruppen tydliggjorde begreppet på några punkter i anmärkningen.</p>
<p>försörjningsstöd Inga kommentarer.</p>

Nya och reviderade termposter, publiceras våren 2016

term	definition	anmärkning	källa
aktualisering	(inom socialtjänst:) det att en omständighet som kan föranleda en åtgärd av socialnämnden kommer till dess kännedom	<p>En omständighet kan aktualiseras på olika sätt:</p> <ul style="list-style-type: none"> – genom anmälan enligt SoL om att ett barn far illa – genom anmälan enligt LVM – genom att en enskild person ansöker om bistånd – genom att en enskild person lämnar in begäran om LSS-insats – genom begäran från annan myndighet eller – genom information på annat sätt, till exempel genom egen iakttagelse, telefonsamtal från granne eller anonymt. <p>En aktualisering kan leda till att socialnämnden gör en förhandsbedömning eller direkt inleder en utredning. En aktualisering kan också leda till ett beslut om att inte inleda en utredning.</p>	Ny termpost
individuellt inriktad insats	(inom socialtjänsten:) insats som en brukare kan få efter en individuell behovsprövning	<p>Kortformen <i>insats</i> kan användas när sammanhanget är klart, det vill säga när det är tydligt att det rör sig om en insats från socialtjänsten som är individuellt inriktad. Annars bör man använda den längre termen <i>individuellt inriktad insats</i>.</p> <p>Individuellt inriktade insatser omfattar både insatser som är frivilligt mottagna av brukaren (bistånd</p>	Ny termpost

term	definition	anmärkning	källa
		och LSS-insatser) och insatser som ges med tvång med stöd av LVU eller LVM.	
LSS-insats	individuellt inriktad insats som beslutas med stöd av LSS	LSS står för lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Exempel på LSS-insatser är personlig assistans, korttidstillsyn och ledsagarservice.	Ny term-post
hälsa	fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande, och inte endast frånvaro av sjukdom eller skada [Baserat på WHO:s definition av hälsa]	Definitionen visar att <i>hälsa</i> kan stå för både ett allmänt positivt välbefinnande och en motsats till sjukdom: "vara vid hälsa, vara frisk". Men observera att <i>hälsa</i> också används i flera andra betydelser i allmänspråket men också inom vård och omsorg. Det innebär att om man vill vara precis måste man tydliggöra vilken betydelse som avses. Även i sammansättningar, som i till exempel <i>hälsoproblem</i> , <i>hälsotillstånd</i> , <i>ohälsa</i> , får <i>hälsa</i> sin betydelse utifrån sammanhanget.	Reviderad term-post
ohälsa	brister i hälsa	<i>Ohälsa</i> används ofta övergripande som i uttrycken <i>psykisk ohälsa</i> , <i>fysisk ohälsa</i> om brister i hälsa på befolkningsnivå, till exempel "den psykiska ohälsan minskar i en viss åldersgrupp".	Reviderad term-post
hälsoproblem	–	<i>Hälsoproblem</i> används ofta övergripande om problem med hälsa på befolkningsnivå. Dessutom används <i>hälsoproblem</i> för att uttrycka något som är vidare än sjukdom: "sjukdomar och andra hälsoproblem". Hälsoproblem omfattar då alltså alla problem med hälsan, i vid mening. Ibland används <i>hälsoproblem</i> snävare inom hälso- och sjukvården och står då för det problem som en individ har med hälsan. Då är det även här problem (med hälsan) i vid mening som avses. <i>Hälsoproblem</i> används alltså i flera betydelser i allmänspråket men också inom vård och omsorg. Det innebär att om man vill vara precis måste man tydliggöra vilken betydelse som avses.	Reviderad term-post

term	definition	anmärkning	källa
hälsotillstånd	–	<p><i>Hälsotillstånd</i> används i allmänspråket men också inom vård och omsorg om tillstånd av hälsa i vid mening som en individ befinner sig i.</p> <p>Men <i>hälsotillstånd</i> används även mer specifikt i betydelsen tillstånd som en person potentiellt kan vända sig till hälso- och sjukvården för. Här räknas alla tillstånd hanterade av hälso- och sjukvården in, således även till exempel det tillstånd personens syn har (i samband med en synundersökning inför körkort) eller det tillstånd den blivande modern befinner sig i (i samband med mödravårdsbesök).</p> <p><i>Hälsotillstånd</i> används alltså i flera betydelser. Det innebär att om man vill vara precis måste man tydliggöra vilken betydelse som avses.</p>	Reviderad term
insats åtgärd	aktivitet som är inriktad på visst resultat	<p><i>Insats</i> och <i>åtgärd</i> används för det övergripande begrepp som definitionen beskriver – inom hela fackområdet vård och omsorg, i olika sammanhang och även i lagtexter. Det finns ingen klar skillnad i betydelse mellan <i>insats</i> och <i>åtgärd</i> i någon av lagtexterna och inte heller i allmänspråket.</p> <p>Observera att <i>insats</i> även används inom socialtjänsten i stället för det längre <i>individuellt inriktad insats</i>, se anmärkningen till <i>individuellt inriktad insats</i>.</p>	Reviderad term
bistånd synonym: insats enligt SoL	(inom socialtjänsten:) individuellt inriktad insats som beslutas med stöd av SoL	<p>Bistånd kan antingen utgöras av försörjningsstöd (se anmärkningen till <i>ekonomiskt bistånd</i>) eller vara bistånd till livsföring i övrigt, som till exempel hemtjänst eller plats på ett boende. En del av bistånd till livsföring i övrigt är av ekonomisk art men räknas inte som försörjningsstöd, till exempel ekonomiskt stöd till tandvård, glasögon, spädbarnsutrustning, flytt och begravning.</p> <p>I vissa delar av socialtjänsten används termen <i>bistånd</i>, i andra delar används <i>insats enligt SoL</i>.</p>	Reviderad term
ekonomiskt bistånd avrädd term: socialbidrag	bistånd av ekonomisk art	<p>Ekonomiskt bistånd (tidigare benämnt <i>socialbidrag</i>) finns i form av försörjningsstöd och ekonomiskt stöd till behov utöver försörjningen, det vill säga en del av det som benämns "livsföring i övrigt". Exempel på sådant bistånd är ekonomiskt stöd till tandvård, glasögon, spädbarnsutrustning, flytt och begravning.</p> <p>Försörjningsstödet avser de vanligaste och regelbundet återkommande levnadskostnaderna. Försörjningsstödet består å ena sidan av försörj-</p>	Reviderad term

term	definition	anmärkning	källa
		ningsstöd för skäligena kostnader enligt en riksnorm (för bland annat livsmedel, kläder, telefon och tv-avgift), å andra sidan av försörjningsstöd för skäligena kostnader utanför riksnormen (för bland annat boende, hushållsel och arbetsresor).	
försörjningsstöd	se under anmärkning till ekonomiskt bistånd		Reviderad term post

Strukna term poster, våren 2016

term	definition
avsett hälsotillstånd	det hälsotillstånd som socialtjänstpersonal eller hälso- och sjukvårdspersonal, oftast i samråd med berörd individ, har beslutat att försöka uppnå
beviljad insats	insats som den enskilde är berättigad till enligt beslut av socialnämnden eller annan kommunal nämnd
egenuppfattat hälsoproblem synonymer: upplevd hälsa hälsoupplevelse generell hälsa	hälsoproblem så som den enskilde själv uppfattar det
professionellt uppfattat hälsoproblem	hälsoproblem hos den enskilde så som det uppfattas av socialtjänstpersonal eller hälso- och sjukvårdspersonal
önskat hälsotillstånd	det hälsotillstånd som den enskilde själv önskar uppnå

Reviderade termposter såsom de såg ut före revidering

term	definition	anmärkning
hälsa	tillstånd av fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande, och inte endast frånvaro av sjukdom eller skada [Baserat på WHO's definition av hälsa]	Hälsa kan beskrivas med tonvikt på en eller flera av nedanstående komponenter: – fysiskt välbefinnande – psykiskt välbefinnande – socialt välbefinnande – frånvaro av sjukdom eller skada. Hälsobegreppet omfattar två dimensioner, en professionellt bedömd dimension och en självskattad dimension relaterad till egen förmåga.
ohälsa	brister i hälsa	Med ohälsa avses brister i en eller flera av hälsans komponenter.
hälsoproblem (synonym: ohälsotillstånd)	tillstånd karakteriserat av brister i det fysiska, psykiska eller sociala välbefinnandet vid ett visst tillfälle	
hälsotillstånd	tillstånd av fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande vid ett visst tillfälle	
insats	handling som är inriktad på (visst) resultat	Termerna insats och åtgärd används inom hela fackområdet vård och omsorg i olika sammanhang och lagtexter. Det finns ingen klar skillnad i betydelse mellan insats och åtgärd i någon av lagtexterna och inte heller i allmänspråket. De insatser eller åtgärder som ges enligt lagarna LSS, LVU och LVM föregås alltid av individuell behovsprövning. I SoL är insatserna eller åtgärderna strukturerat, generellt eller individuellt inriktade. De individuellt inriktade insatserna är alltid individuellt behovsprövade.
åtgärd	handling som är inriktad på (visst) resultat	Termerna insats och åtgärd används inom hela fackområdet vård och omsorg i olika sammanhang och lagtexter. Det finns ingen klar skillnad i betydelse mellan insats och åtgärd i någon av lagtexterna och inte heller i allmänspråket. Det finns åtgärdsgrupper enligt Klassifikation av vårdåtgärder, KVÅ: administrativ handläggning, behandling, information och undervisning, kompensation, samordning och utredning. De insatser eller åtgärder som ges enligt lagarna LSS, LVU och LVM föregås alltid av individuell behovsprövning. I SoL är insatserna eller åtgärderna strukturerat, generellt eller individuellt inriktade. De individuellt inriktade insatserna är alltid individuellt behovsprövade.

bistånd	(inom socialtjänsten:) individuellt inriktad insats som beslutas med stöd av socialtjänstlagen	<p>Biståndet kan gälla ekonomiskt bistånd (tidigare benämnt socialbidrag) i form av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd som inte gäller försörjning. Det sistnämnda räknas till det som benämns livsföring i övrigt.</p> <p>Till livsföring i övrigt räknas annars bistånd som inte är ekonomiskt, som t.ex. bistånd för vård och behandling av personer med missbruk, boende i olika former för barn och unga, personer med funktionsnedsättning samt äldre, kontaktperson, hemtjänst eller dagverksamhet.</p> <p>Försörjningsstödet är en del av det ekonomiska biståndet och avser de vanligaste och regelbundet återkommande levnadskostnaderna.</p> <p>Försörjningsstödet består dels av en norm för livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning, telefon och tv-avgift, dels av skäliga kostnader för boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa. När det gäller normen beslutar regeringen varje år om en skälig nivå genom riksnormen.</p>
ekonomiskt bistånd	se under anmärkning till bistånd	
försörjningsstöd	se under anmärkning till bistånd	